

Kommuner og frivillighet i samskaping om velferdstjenester

Håkon Solbu Trætteberg

Norsk frivillig sektor

Det organiserte sivilsamfunn: frivillige-
og ideelle organisasjoner

3 nøkkelfunksjoner:

- Sosial møteplass
- Interesserepresentasjon
- Tjenesteyter

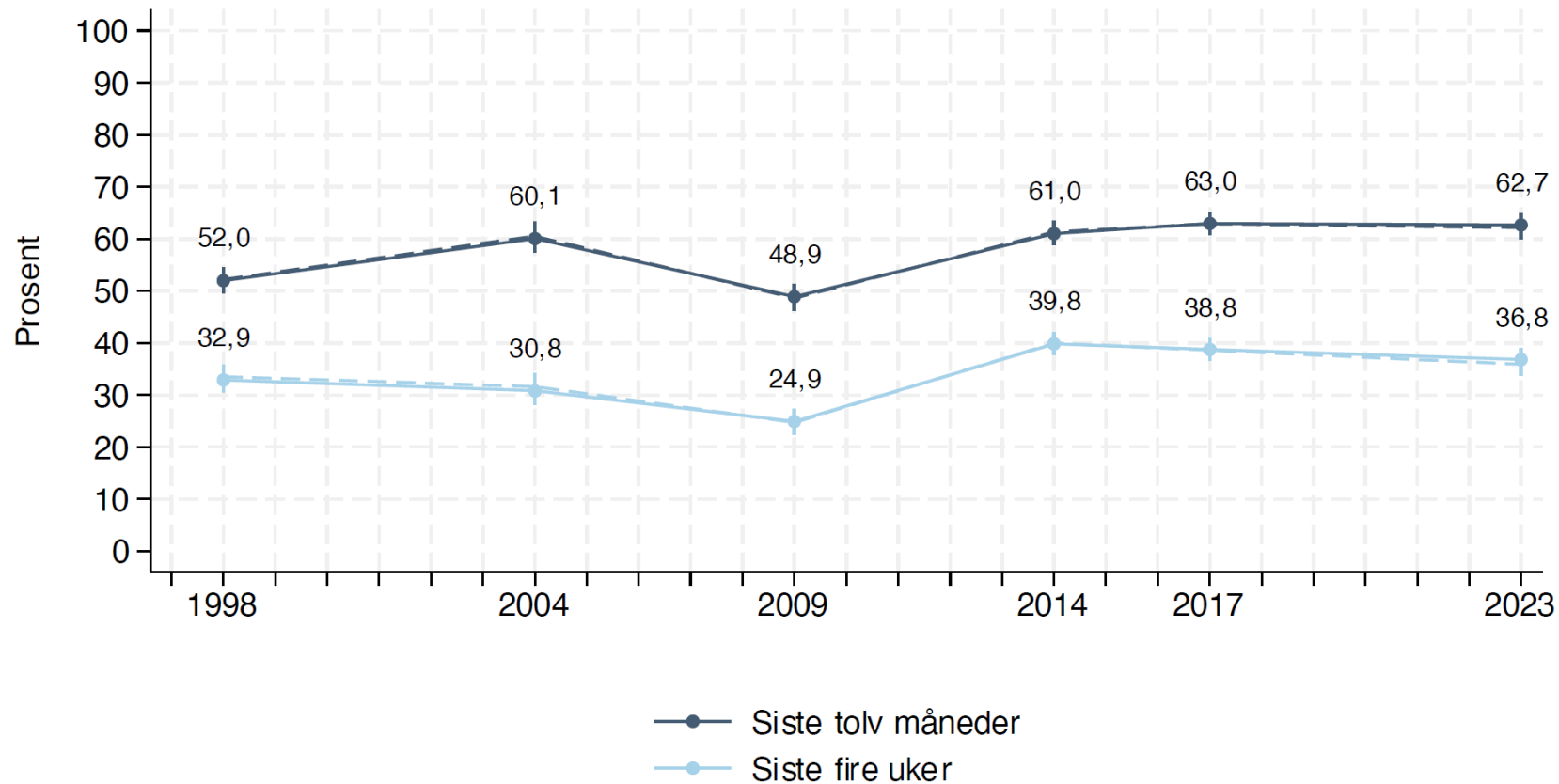
Bygd på folkebevegelsene fra 1800-talet

Høy organiseringsgrad og på mange felt

Hierarkisk struktur (speiler politikk/forvaltning)

Har utført frivillig arbeid for minst en organisasjon

- Siste 12 mnd. og siste fire uker. Prosentdel av befolkninga.

Stiplede linjer er estimerer kontrollert for kjønn, alder og utdanning

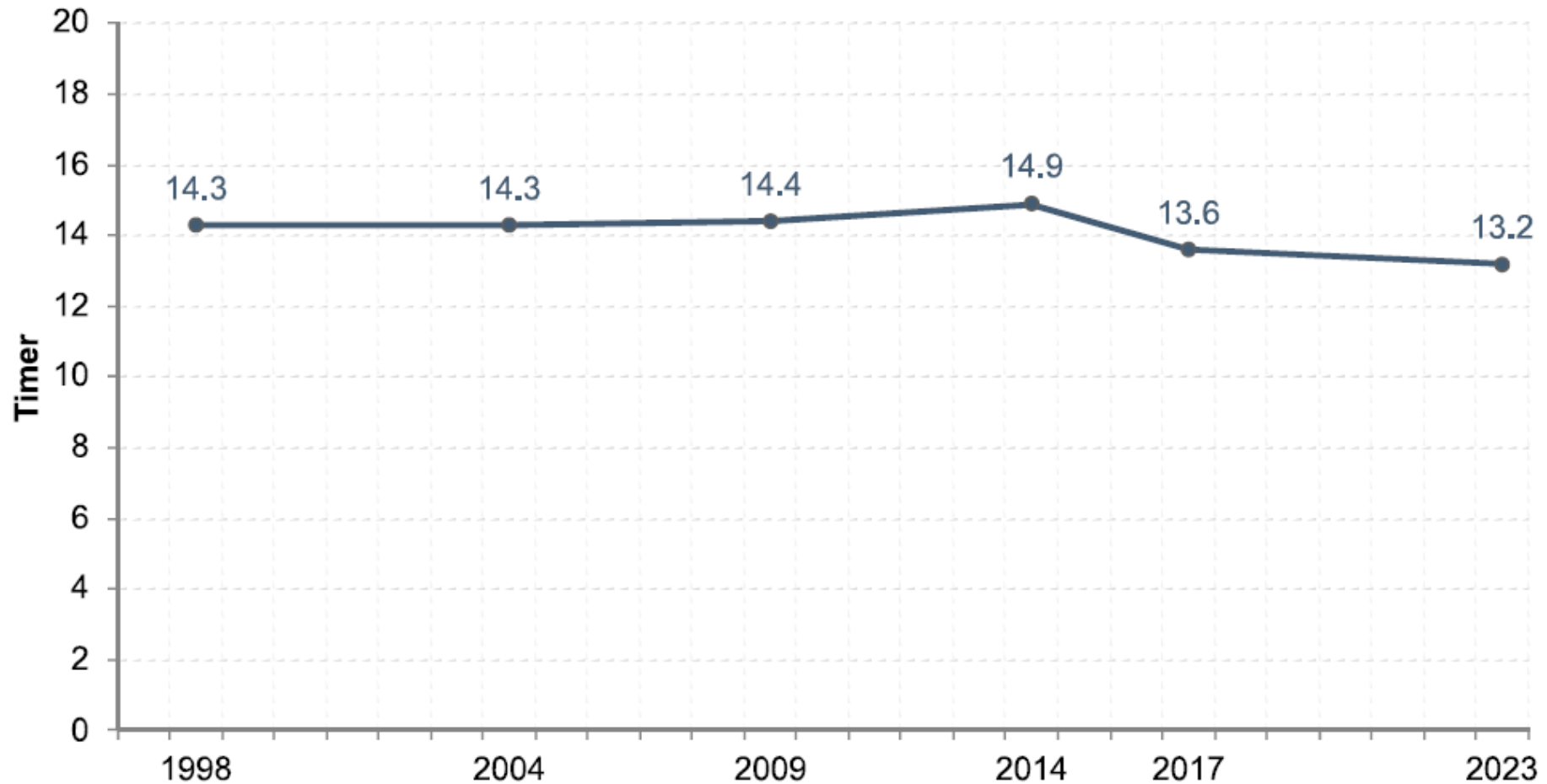
Frivillig arbeid etter organisasjonstype

- Siste 12 mnd. Prosentdel av befolkninga.

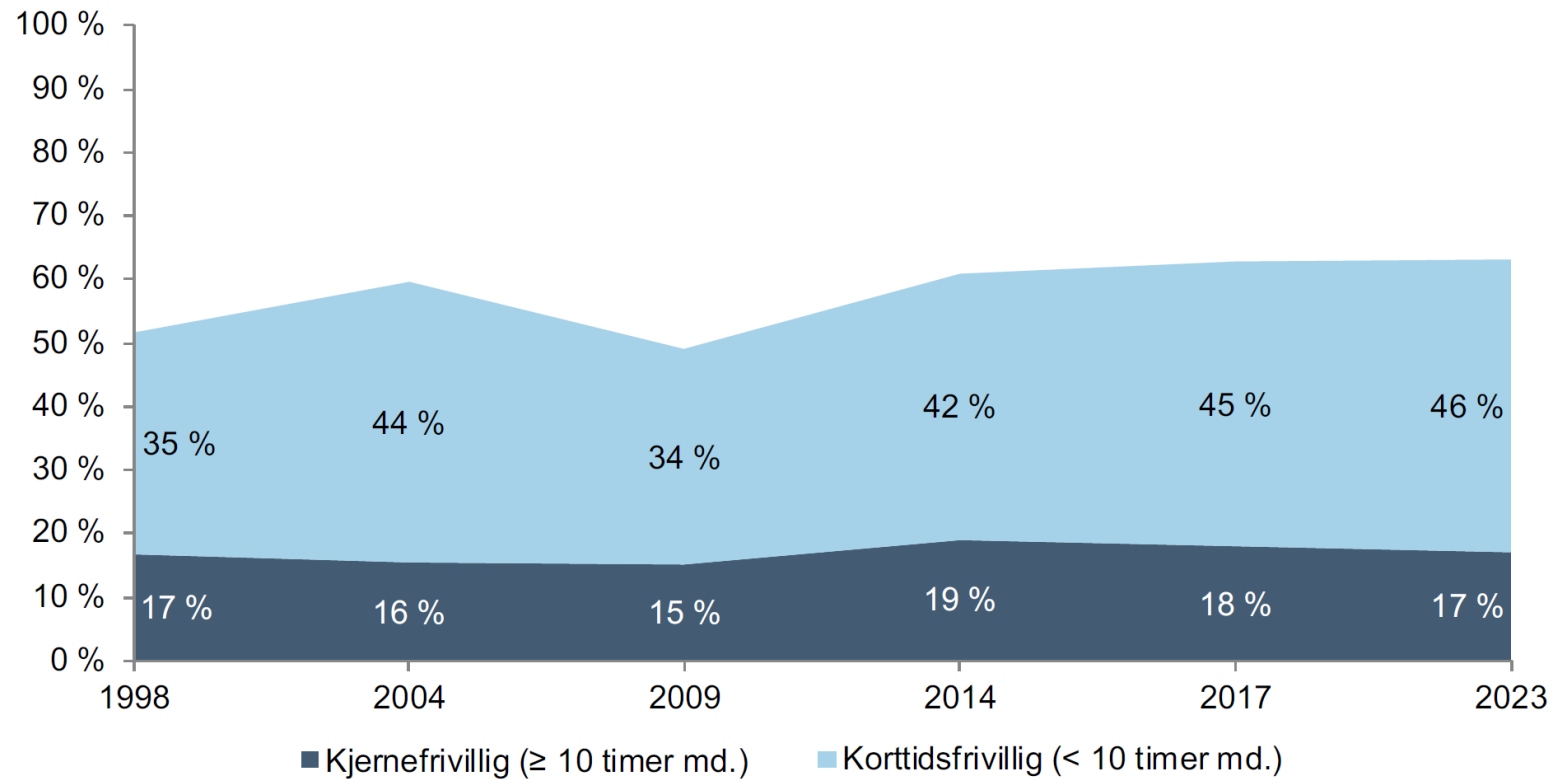

Mindre tidsbruk på frivillig arbeid

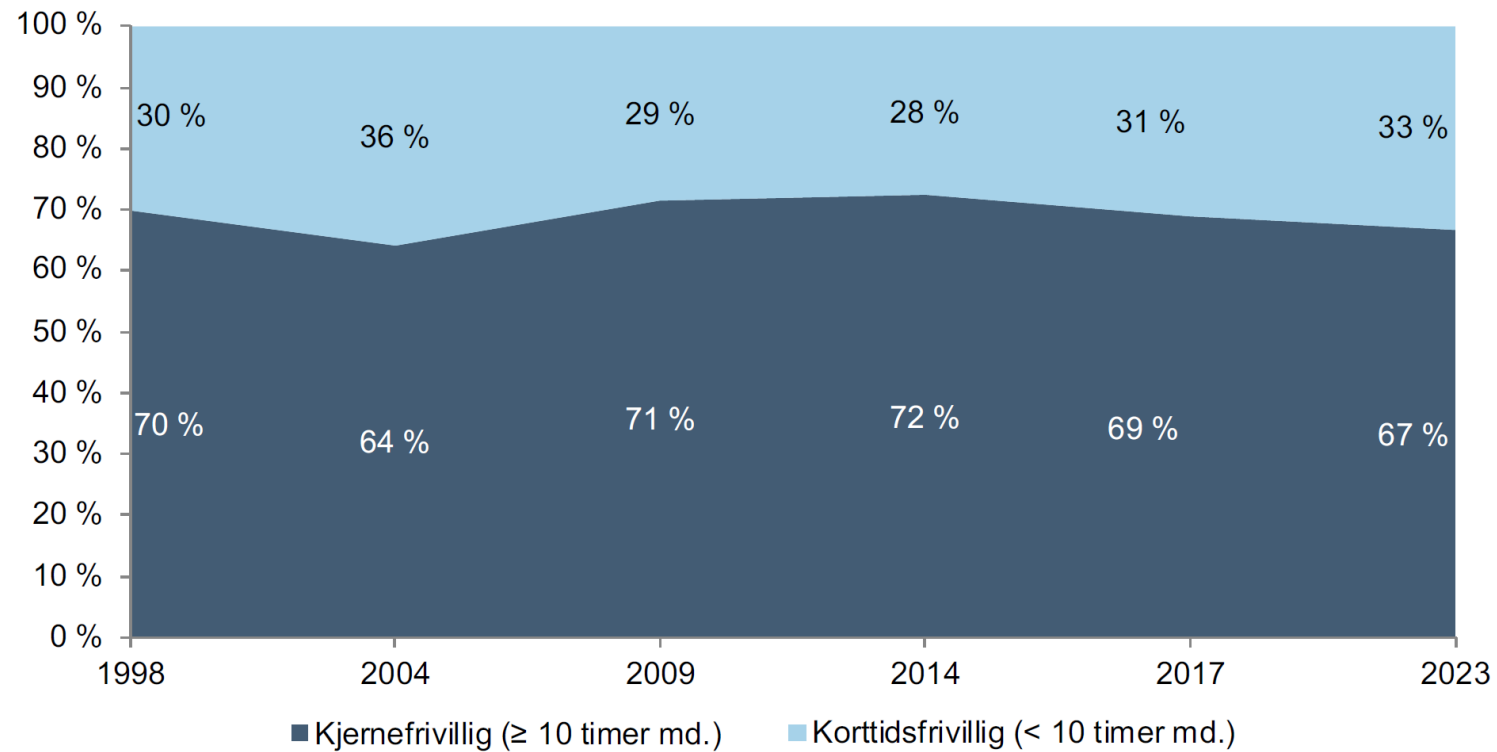
- Gjennomsnitt timer per mnd.

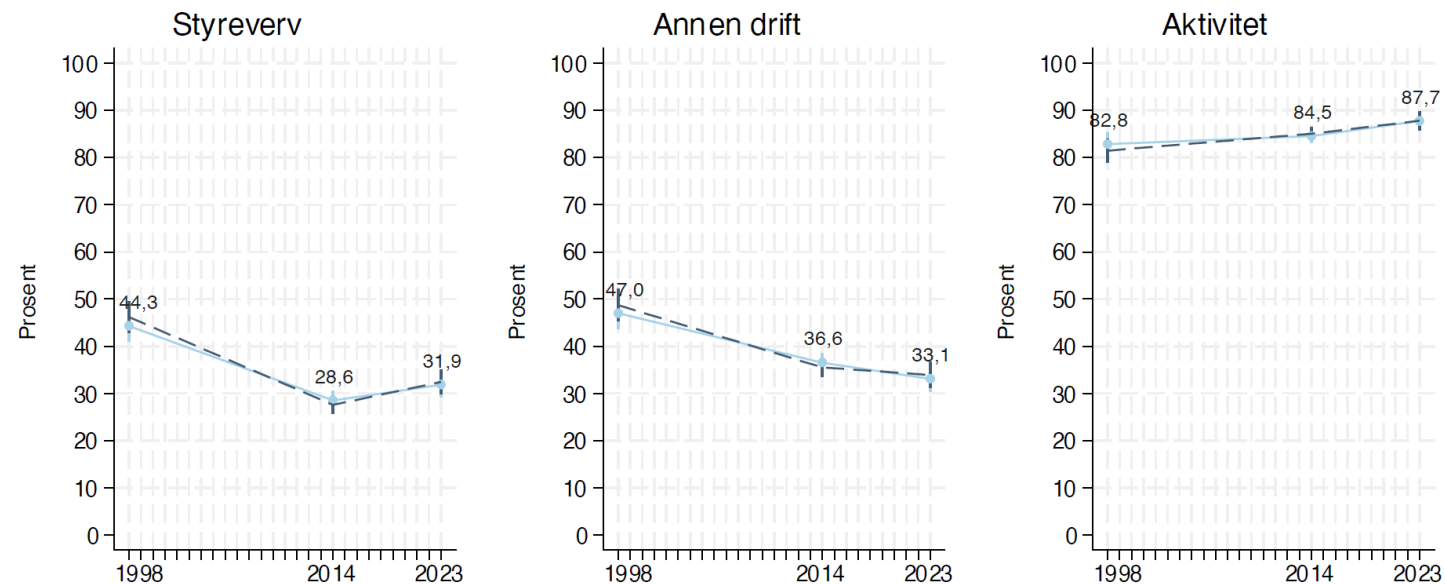
Kjernefrivillige og korttidsfrivillige

Kjernefrivillige gjør en enorm innsats

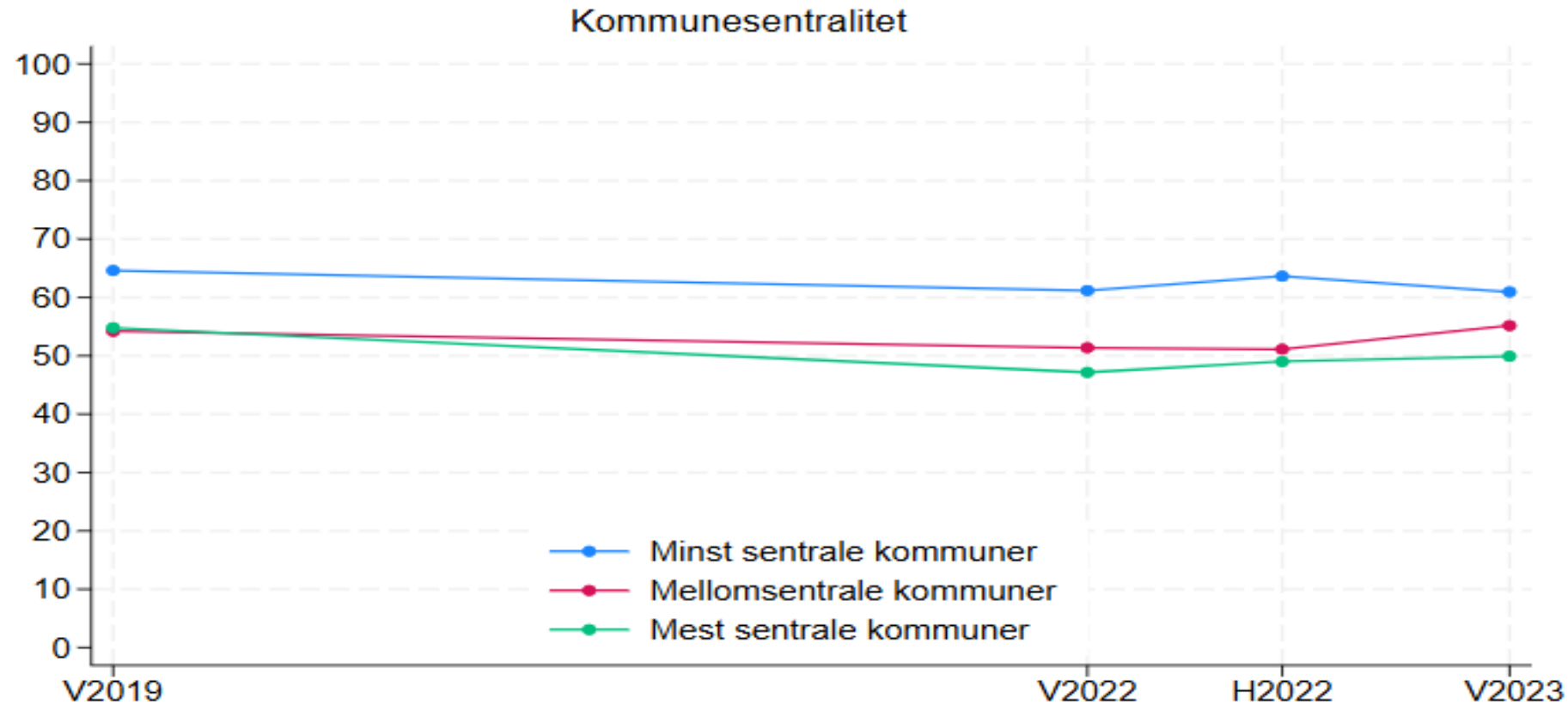
Færre deltar i organisasjonsstyrer og drift, flere deltar gjennom enkeltaktiviteter

--- Stiplede linjer er estimerer kontrollert for kjønn, alder og utdanning

n: 810 (1998), 2552 (2014), 1213 (2023)
Annen drift: administrasjon, informasjon, kampanje, web
Aktivitet: Instruksjon/trening, dugnad, transport, innsamling, hjelp/omsorg

Mer frivillighet i rurale strøk

Hovedtendenser oppsummert

- Folk er frivillige på ny måter – «Refleksiv frivillighet»
 - Mer individuell inngang til frivillighet
 - Realisering av egne prosjekter
 - Mindre kollektiv tilhørighet
- Men høyt nivå, sterk norm og historisk betinget organisering
 - Mer frivillighet i rurale strøk

Frivillighetens ulike funksjoner i møte med offentlig sektor

- Frivillig sektor kan **utfylle** offentlig sektor – supplerende tjenester
 - Frivilligheten gjør noe annet. Gir en mer komplett hverdag for borgere med ulike behov
- Frivillig sektor kan **forsterke** offentlig sektor – ekspertise, kapasitet
 - Ekstra kapasitet gir bedre tjenester for innbyggere. Kan også forsterke ekspertisen innenfor det offentliges ansvarsområde
- Frivillig sektor kan **utfordre** offentlig sektor – kritisk korrektiv
 - Sivilsamfunnet som interesserepresentasjon. Ikke framtrедende på lokalt nivå, men organisasjoner kan ta ei rolle som er vanskeligere for enkeltfrivillige

Det offentlige som samarbeid- og samskapingspartner

Norsk modell: stor stat OG stort sivilsamfunn

«Integrert autonomi» – nært samarbeid, men uten kooptering

Offentlig tok over mye av velferden som var etablert av sivilsamfunnet

- Arbeidsdeling: velferd vs. fritid

Stor variasjon i samhandling basert på frihetsgraden kommunen har til å utvikle tjenesten innenfor lov, norm og avtaler

Helse- og omsorgstjenestene

Sterke profesjoner

Krav til faglighet og dokumentasjon i pasientbehandling

Skille mellom helse-, omsorgs- og pleieoppgaver og sosiale funksjoner som er viktige i menneskers liv

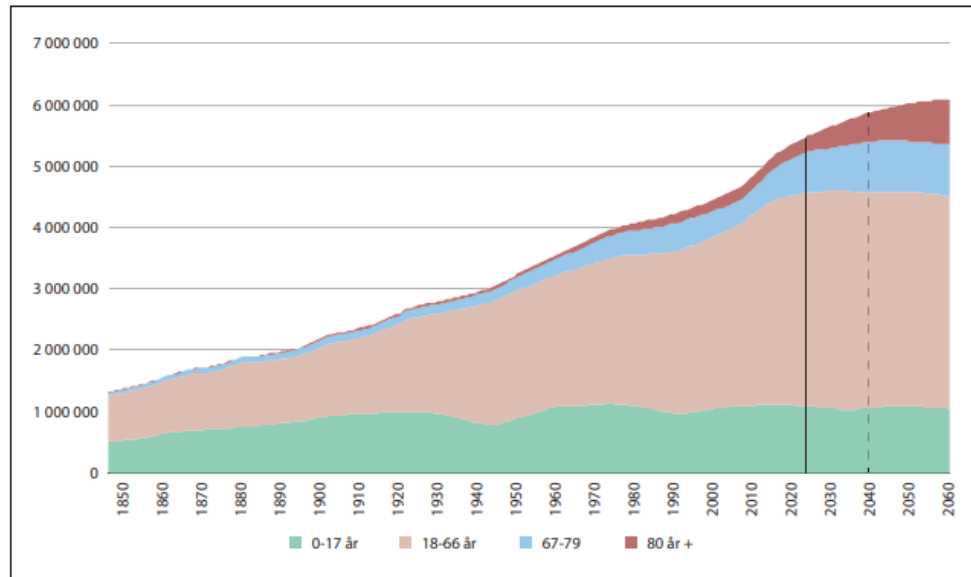
- vanskeligere skille i praksis

Entydig funn fra forskning: **koordinering er avgjørende**

Helsepersonellkommisjonen

NOU 2023: 4
Tid for handling

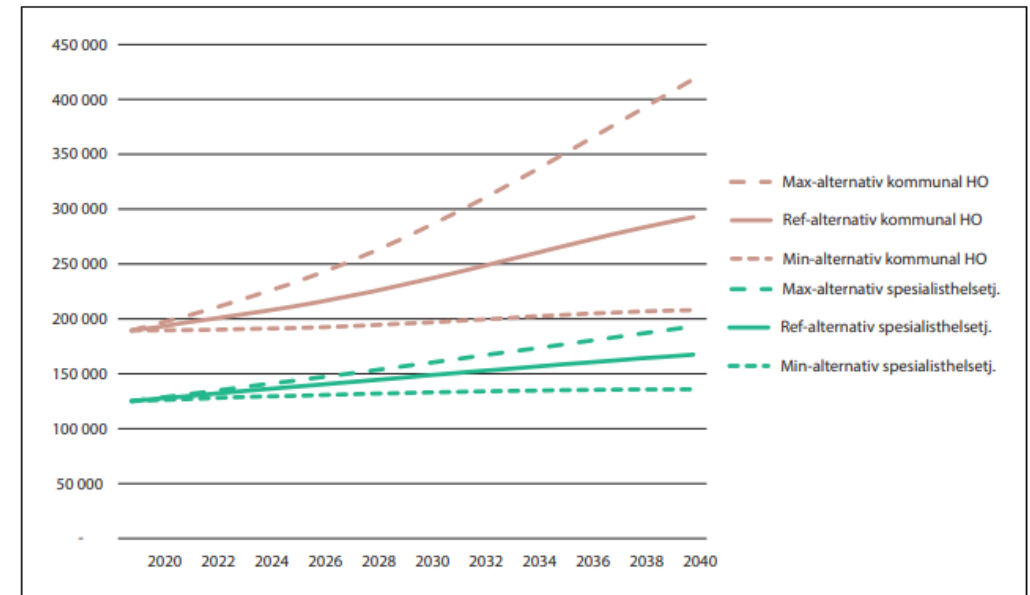
13
Kapittel 1

Figur 1.2 Norges befolkning etter aldergrupper, observert før 2022 og fremskrevet deretter. 1846–2060
Fremskrivningene bruker SSBs hovedalternativ for befolkningsutvikling, med middels fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM)
Kilde: SSB statistikkbank tabellene 10211 og 13599.

14
Kapittel 1

NOU 2023: 4
Tid for handling

Figur 1.3 Fremskrivninger av etterspurte årsverk i helse- og omsorgstjenester etter tjenesteområde, tre vekstscenarier. 2018–2040

Kilde: Figur fra datagrunnlaget brukt i Holmøy mfl. (2023).

Frivillighetens rolle i ny tid

KommunalRapport

Meninger

E-avis

Nyhetsbrev

Ledige stillinger

Logg inn

Skal kommunen organisere frivilligheten?

Det bekymrer oss at kommuner tar rollen som frivillighetsorganisator til tross for at vi allerede har organisasjoner med erfaring og kompetanse.

DEBATT

Frivilligsentralene er ikke en konkurrent til frivilligheten

At kommunale frivilligsentraler konkurrerer med frivilligheten, er en feilslått problemforståelse.

DEBATT

Kommunal organisering av frivillige – problem eller løsning?

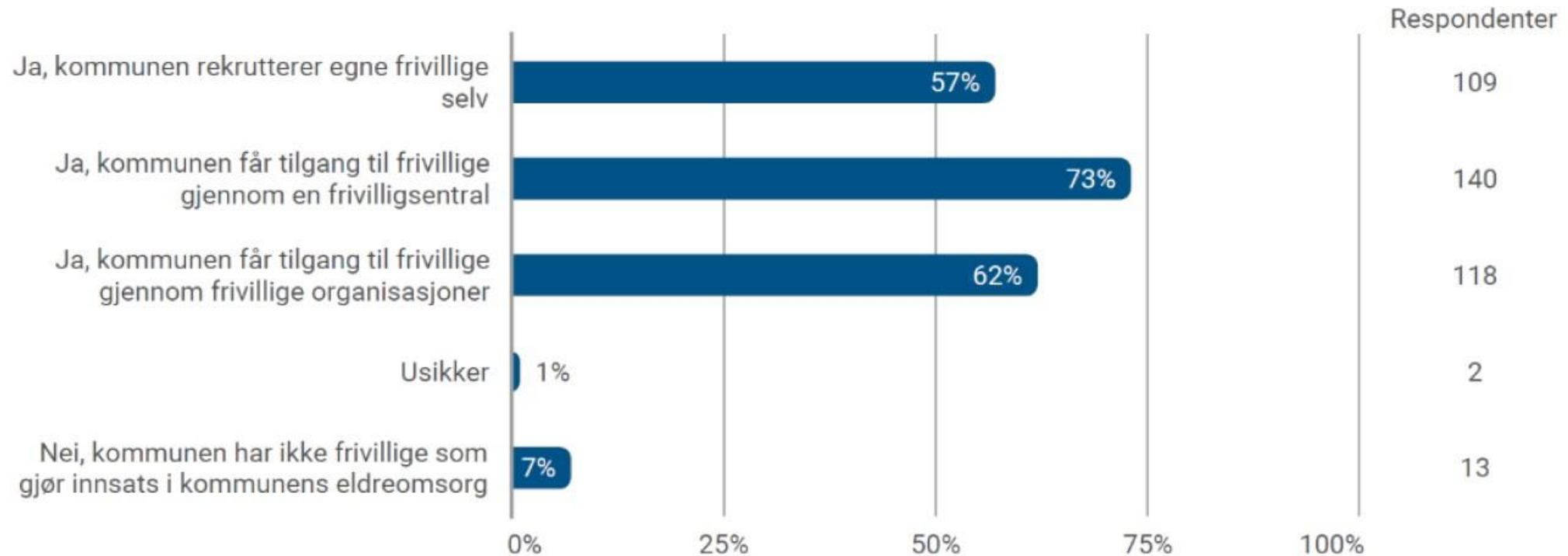
Når kommunen legger til rette for samarbeid med tydelige rammer og respekt for frivillighetens egenart, styrkes fellesskapet og lokalmiljøet blir rikere.

DEBATT

Kommunal frivillighet utfordrer grenser og kan svekke organisasjoner

Kommunal frivillighet kan mobilisere personer som ellers ikke ville gjort en frivillig innsats. Samtidig utfordrer den grenser for offentlig ansvar og kan svekke organisasjoner.

Hvem organiserer de frivillige?

Samskaping med frivilligheten

- Aktørene
 - Kommunal organisering eller frivillige organisasjoner?
 - Frivilligsentralers rolle
 - Pårørendes rolle
- Spørsmålene:
 - Erstatte ansatte?
 - Nei, men hvor trekkes grensen av hvem?
 - Hva skal koordineres?
 - Hvilken kompetanse finnes?
 - Nettverkseffektens rolle – hva betyr sentralitet?

Hvordan samskape?

- Kontekst: Velg riktige form på samarbeidet tilpasset lokal virkelighet
 - Samskaping som prinsipper eller «modell»?
- Kalibrer ambisjonsnivået – rigging av organisasjon vs. enkeltstående oppgaver
 - Forankring på tilstrekkelig nivå
- Likeverdige aktører? Vær oppmerksom på «skjulte» og åpne hierarkier
 - Unngå kommunens «bestillerrolle» overfor frivilligheten
- Bygg på etablerte samarbeid
- Frivillige neppe virkemiddel for å spare penger, men kan gi bedre kvalitet: rikere tilbud og myndiggjorte brukere
- Overordnet: involverte aktører ofte fornøyd det store, men case som viser strandede initiativ